

Advies 2022/10

Uitgebracht op vraag van de ministers van Zelfstandigen en van Sociale Zaken

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Hervorming van de Commissie Kunstenaars en verbetering van de sociale bescherming voor kunstenaars

Samenvattend	1
1 Huidige situatie	3
1.1 De Commissie Kunstenaars	3
1.2 De sociale bescherming van kunstenaars	3
2 Voorstellen	4
2.1 Kunstwerkcommissie	4
2.2 Kunstwerkattest	6
2.3 Cumulatie zelfstandige activiteit in bijberoep werkloosheid.....	8
2.4 Uitbreiding van het stelsel van de primostarters voor de kunstwerkers.....	8
3 Het advies van het Comité	10
3.1 Samenstelling van de Kunstwerkcommissie	10
3.2 Toepassingsgebied van het attest.....	11
3.3 Uitbreiding van de regeling primostarters	12
3.4 Cumulatie van de kunstwerkuitkeringen - zelfstandige activiteit in bijberoep	13

Samenvattend

Aan het ABC worden voor advies een aantal teksten voorgelegd ter hervorming van de Commissie Kunstenaars en ter verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers. De teksten voorzien, meer bepaald :

- de vervanging van de Commissie Kunstenaars door een Kunstwerkcommissie, die op een iets andere wijze zal worden samengesteld en die onder meer bevoegd zal worden voor de toekenning van het nieuwe kunstwerkattest. Op basis van dit attest zal de kunstwerker in de toekomst de artistieke, artistiek-technische of artistiek-ondersteunende aard van zijn prestaties kunnen aantonen, alsook het feit dat deze prestaties worden geleverd in het kader van een professionele praktijk die zich voor een

belangrijk deel afspeelt binnen de domeinen van de kunsten. Een beslissing tot toekenning gebeurt op basis van de beoordeling van individuele aanvraagdossiers.

- een betere bescherming van kunstwerkers door i) de aanpassing van de werkloosheidsregels die op deze specifieke groep van toepassing zijn (inclusief soepelere cumulbepalingen) en ii) een uitbreiding voor de kunstenaars van de bijdrageregeling voor primostarters die van toepassing is in het zelfstandigenstelsel (van 4 naar 8 kwartalen). Om hiervan gebruik te kunnen maken, zal de kunstwerker in het bezit moeten zijn van een kunstwerkattest.

Het ABC neemt kennis van deze ontwerp teksten en formuleert de volgende opmerkingen :

1. Het Comité ziet een oververtegenwoordiging van de kunstensector binnen de nieuwe Kunstwerkcommissie en adviseert daarom om de verdeling zoals die binnen de huidige Kunstenaarscommissie bestaat (waar elke organisatie hetzelfde vertegenwoordiging heeft) te handhaven, of er op zijn minst voor te zorgen dat elke beslissing van de Commissie eenparig moet genomen worden.

Het Comité vraagt ook om beter te verduidelijken welke kunstfederaties precies in aanmerking komen om te zetelen in de Kunstwerkcommissie en hoe de aanduiding precies zal verlopen.

2. Het Comité meent dat het effectieve toepassingsgebied van het kunstwerkattest op dit ogenblik onvoldoende transparant is en vreest hierdoor een te ruime toepassing van het statuut. Het vraagt om het toepassingsgebied beter af te bakenen, te meer om dat het attest de sleutel vormt om gebruik te kunnen maken van de specifieke regels voor kunstwerkers in de werkloosheidsverzekering en van de gunstigere regeling inzake primostarters.
3. Het ABC begrijpt dat men kunstenaars extra wil ondersteunen met een uitbreiding van de regeling voor primostarters. Het is zich immers bewust van de specifieke eigenschappen van het kunstwerk maar het onderstreept dat in het stelsel van de zelfstandigen de lage en onregelmatige inkomsten bij begin van loopbaan geen specifiek en uniek kenmerk is van kunstwerkers. Daarom meent het Comité dat alle personen die een zelfstandige activiteit in hoofdberoep starten, op dezelfde manier zouden moeten worden ondersteund.

Het Comité merkt bovendien op voorgestelde maatregel zal leiden tot een daling van de bijdrageontvangsten voor het sociaal statuut. Het is nodig om in een structurele financieringsbron te voorzien om dat verlies op te vangen. Het Comité benadrukt dat het niet de bedoeling kan zijn om de budgettaire impact van de maatregel te ondervangen via de evenwichtsdotatie.

4. Het Comité staat positief tegenover de mogelijkheid om een uitkering te cumuleren met een geplafonneerd beroepsinkomen maar vraagt af zich op welke objectieve elementen men heeft beslist om meer cumulatiemogelijkheden te bieden aan kunstwerkers dan aan degenen die in andere sectoren werken.

Aan het ABC worden voor advies een aantal teksten voorgelegd ter hervorming van de Commissie Kunstenaars en ter verbetering van de sociale bescherming van kunstwerkers.

1 Huidige situatie

1.1 De Commissie Kunstenaars

De Commissie Kunstenaars is bevoegd voor het afleveren van :

- een kunstenaarskaart, die toelaat om gebruik te maken van de kleine vergoedingsregeling (KVR)¹.
- een kunstenaarsvisum, dat aan de kunstenaar die geen arbeidsovereenkomst heeft² maar wel tegen verloning en in opdracht van een opdrachtgever artistieke prestaties levert, een onderwerping aan de sociale zekerheid van de werknemers toelaat.
- een zelfstandigheidsverklaring, die waarborgt dat de hoedanigheid van zelfstandige niet betwist zal worden voor een maximumduur van 2 jaar.

De Commissie levert deze documenten af aan kunstenaars die daartoe een aanvraag indienen, na onderzoek van hun dossier. Daarnaast brengt ze adviezen uit over wetsontwerpen of besluiten die haar worden voorgelegd en informeert ze kunstenaars over hun rechten en verplichtingen in het kader van de sociale zekerheid.

De Commissie wordt voorgezeten door een voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter en bestaat uit een Nederlands- en een Franstalige kamer. Elke kamer is samengesteld uit 12 effectieve en 12 plaatsvervangende leden: 1 vertegenwoordiger van de RSZ, 1 vertegenwoordiger van het RSVZ, 1 vertegenwoordiger van de RVA, 1 vertegenwoordiger voor elke representatieve vakvereniging, 3 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en 3 vertegenwoordigers van de kunstensector, evenals 1 vertegenwoordiger van de Franse, Duitstalige of Vlaamse Gemeenschap volgens de taalrol van de kunstenaar.

1.2 De sociale bescherming van kunstenaars

Kunstenaars hebben geen apart sociaalzekerheidsstatuut. Voor zover ze voldoen aan de noodzakelijke voorwaarden, zijn ze sociaal beschermd in de hoedanigheid van werknemer of zelfstandige.

¹ In die regeling zijn vergoedingen voor occasionele artistieke prestaties niet onderworpen aan de sociaalzekerheidsverplichtingen (ze openen ook geen sociaalzekerheidsrechten) en belastingsvrij.

² Omdat alle essentiële elementen voor het bestaan van een arbeidsovereenkomst niet zijn vervuld (geen band van ondergeschiktheid).

Werknemers die een artistieke activiteit³ uitoefenen genieten⁴ in de werkloosheidsverzekering evenwel meer voordeligere regels op het vlak van de toelaatbaarheid⁵ en de evolutie van het uitkeringsbedrag^{6,7}. De vaak gebuikte term 'kunstenaarsstatuut' verwijst doorgaans hiernaar. Het is de RVA die beoordeelt en beslist of de criteria voor de toepassing van deze specifieke regels in een concrete situatie vervuld zijn.

2 Voorstellen

De teksten die voor advies aan het ABC worden voorgelegd, voorzien :

- de oprichting van een Kunstwerkcommissie (2.1) en de invoering van een kunstwerkattest (2.2).
- een betere bescherming van kunstwerkers door i) de aanpassing van de werkloosheidsregels die op deze specifieke groep van toepassing zijn (inclusief cumulbepalingen (2.3)) en ii) een uitbreiding voor de kunstenaars van de bijdrageregeling voor primostarters (2.4).

2.1 Kunstwerkcommissie

De ontwerp teksten voorzien in de oprichting van een Kunstwerkcommissie (hierna: "Commissie"), die de huidige Commissie Kunstenaars zal vervangen. De voornaamste opdracht van de Commissie⁸ zal het afleveren, opschorten of nietig verklaren van kunstwerkattesten zijn (zie hieronder).

³ Volgens art. 27, 10° van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering wordt hieronder begrepen 'de creatie en/of uitvoering of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en de beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie'

⁴ Als de activiteiten vergoed zijn met een taakloon

⁵ Er wordt een méér voordelige berekeningsregel toegepast om het aantal werkdagen te berekenen dat nodig is om het recht op werkloosheidsuitkeringen te openen. Dezelfde voordelige berekening wordt gebruikt om na te gaan of men bij een nieuwe werkloosheid kan terugkeren naar de eerste vergoedbaarheidsperiode.

⁶ Uitkeringsbedragen verminderen geleidelijk in functie van de duur van de werkloosheidsperiode en het beroepsverleden als loontrekkende. Het uitkeringsbedrag zal in het geval van werknemers die artistieke prestaties verrichten echter minder snel dalen. Het uitkeringspercentage zal na de eerste vergoedingsperiode niet dalen maar gedurende 12 bijkomende maanden verder worden aangehouden.

⁷ Deze gunstregel geldt ook voor technici of zij die een ondersteunende functie vervullen in de artistieke sector

⁸ De andere opdrachten zullen onder meer de volgende zijn : het informeren en ondersteunen van de kunstenaars de kunstfederaties en de andere actoren die bijstand verlenen aan kunstwerkers; een expertisecentrum voor alle sociaaleconomische aspecten van kunstwerk; het fungeren als meldpunt voor problemen of misbruik met betrekking tot het attest; het beheren van het registratiesysteem in het kader van de amateurkunstenvergoeding (die de huidige kunstenaarskaart zal vervangen); het invoeren van een digitaal register waarin alle personen die beschikken over een kunstwerkattest, worden opgenomen; het uitwerken van een levend kadaster van de criteria die de Kunstwerkcommissie hanteert bij het beoordelen van de activiteiten in het kader van het afleveren van het kunstwerkattest en van de

De Kunstwerkcommissie zal worden voorgezeten⁹ door een tweetalig persoon, die houder is van een master in de rechten, en die een raadgevende stem zal hebben. Ze zal bestaan uit een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling en zal dezelfde inhoudelijke samenstelling hebben als de huidige Commissie Kunstenaars. De verdeling van het aantal mandaten¹⁰ wordt echter herzien. Er zullen voortaan evenveel vertegenwoordigers van de kunstfederaties¹¹ zijn als vertegenwoordigers vanuit de andere geledingen samen, ongeacht de omvang¹² : beperkt, uitgebreid of voltallig (zie tabel).

	Beperkt 6 leden	Uitgebreid 18 leden	Voltallig Alle leden
Samenstelling	Eentalig	Tweetalig	Tweetalig
Voorzitter	Aangeduid onder de vertegenwoordigers van de kunstfederaties	(Plaatsvervangend) voorzitter van de Commissie	(Plaatsvervangend) voorzitter van de Commissie
Kunstfederaties	3 vertegenwoordigers	9 vertegenwoordigers, waarvan 4 FR en 4 NL	9 FR vertegenwoordigers en 9 NL vertegenwoordigers
RSZ, RSVZ, RVA	1 vertegenwoordiger	3 vertegenwoordigers, waarvan 1 FR en 1 NL	1 vertegenwoordiger FR en 1 vertegenwoordiger NL voor elke organisatie
Interprofessionele vakverenigingen	1 vertegenwoordiger	3 vertegenwoordigers, waarvan 1 FR en 1 NL	3 FR vertegenwoordigers en 3 NL vertegenwoordigers
Vertegenwoordigers van de werkgevers- of zelfstandigenorganisaties	1 vertegenwoordiger	3 vertegenwoordigers, waarvan 1 FR en 1 NL	3 FR vertegenwoordigers en 3 NL vertegenwoordigers
Gemeenschap (facultatief - raadgevende stem)	1 vertegenwoordiger	1 vertegenwoordiger per Gemeenschap	1 vertegenwoordiger per Gemeenschap
Beslissingen	Met eenparigheid van stemmen	Bij meerderheid van 60%	Bij meerderheid van 60%

activiteiten die aan die criteria beantwoorden om een objectieve evaluatie toe te laten; het verstrekken van adviezen over ontwerpen van wet, van besluit en normontwerpen.

⁹ Een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter.

¹⁰ Ingevuld door een effectief lid en een plaatsvervangend lid.

¹¹ Aan verschillende disciplines aanverwante federaties van de professionele kunstensector, die enigszins representatief zijn voor de kunstwerkers en die bij ministerieel besluit zijn erkend.

¹² De samenstelling zal variëren in functie van de opdracht.

2.2 Kunstwerkattest

2.2.1 Finaliteit

Er wordt voorzien in de invoering van een kunstwerkattest op basis waarvan voortaan men de artistieke, artistiek-technische of artistiek-ondersteunende aard van de prestaties kan aantonen, alsook het feit dat deze prestaties worden geleverd in het kader van een professionele praktijk die zich voor een belangrijk deel afspeelt binnen de domeinen van de kunsten.

Het kunstwerkattest zal dus geen vereiste vormen om actief te kunnen zijn in de professionele kunstensector maar zal wel nodig zijn om in aanmerking te kunnen komen voor sommige specifieke regels voor kunstwerkers¹³. Het kunstwerkattest is echter een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde. Het is mogelijk dat in bepaalde gevallen nog bijkomende voorwaarden moeten vervuld worden. De kunstwerker zal kunnen kiezen of hij van de specifieke regels gebruik wenst te maken.

2.2.2 Voorwaarden

Het kunstwerkattest zal worden afgeleverd aan elke natuurlijke persoon die het bewijs levert van professionele artistieke activiteiten in de kunsten.

Eenzijds zal het dus moeten gaan om artistieke¹⁴, artistiek-technische¹⁵ als artistiek-ondersteunende¹⁶ activiteiten binnen het domein van de kunsten (audiovisuele kunsten, beeldende kunsten, muziek, literatuur, spektakel, theater, choreografie en het stripverhaal), die een noodzakelijke artistieke bijdrage leveren aan een artistieke creatie of uitvoering.

Anderzijds zullen deze artistieke activiteiten samen een professionele praktijk moeten vormen. Dit betekent dat de verkregen beroepsinkomsten en de tijdsinvestering volstaan om in een deel van het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Er zijn minimale- en maximale inkomensgrenzen vastgesteld¹⁷.

Er wordt ook voorzien in :

¹³ De betrokken administraties zullen niet langer een onderzoek voeren op basis van een eigen interpretatie. Dit zou moeten zorgen voor een consistente en uniforme behandeling van de dossiers, een administratieve vereenvoudiging en een betere toegang tot rechten.

¹⁴ Voorbeeld: bijdrage van een acteur of van een danser tijdens een voorstelling.

¹⁵ Voorbeeld: bijdrage van een beeld- en geluidsmonteur bij een film.

¹⁶ Voorbeeld: bijdrage van een casting-director voor een film.

¹⁷ Indien, gedurende de periode van 2 jaar voorafgaand aan de aanvraag, de aanvrager geen inkomen uit de kernactiviteiten kan aantonen hoger dan 1.000 euro bruto, zal er nooit sprake zijn van een professionele praktijk. Indien, gedurende de periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag, de aanvrager een inkomen uit de kernactiviteiten kan aantonen hoger dan 65.400 euro bruto, zal er steeds sprake zijn van een professionele praktijk.

- een kunstwerkattest "plus", dat een recht zal geven op kunstwerkuitkeringen (werkloosheid), waarbij de betrokkene aan een bijkomende inkomensvoorwaarde moeten voldoen¹⁸.
- een kunstwerkattest "startende kunstwerker" voor de beginnende kunstwerker waarvoor het moeilijk (of zelfs onmogelijk) kan zijn om een professionele praktijk aan te tonen. Dit attest zal slechts eenmalig kunnen worden afgeleverd, voor een duur van drie jaar, aan de kunstwerker die zijn activiteit pas opstart en niet voldoet aan de voorwaarden voor een regulier kunstwerkattest¹⁹

2.2.3 Aanvraagprocedure en hernieuwing

Om een attest te kunnen bekomen moet de kunstwerker een aanvraag indienen die²⁰ die de volgende elementen moeten bevatten²¹:

- een beschrijving, van alle activiteiten²² in het kader van de professionele artistieke praktijk van de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag, inclusief het bewijs van de verdiende inkomsten en hoeveel tijd hij eraan heeft besteed.
- de nodige bewijsstukken ter staving van de beschreven activiteiten.

De aanvraag zal behandeld worden in een beperkte kamer²³. Een beslissing wordt genomen binnen de drie maanden²⁴ te rekenen vanaf het moment dat een volledige aanvraag ontvangen werd.

¹⁸ Voor het eerste kunstwerkattest "plus" zal hij inkomsten aan kernactiviteiten moeten aantonen die meer bedragen dan 13.546 euro bruto gedurende de periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag en 5.418 euro bruto gedurende de periode van 2 jaar voorafgaand aan de aanvraag;

Voor de daaropvolgende kunstwerkattesten "plus" zal hij inkomsten uit de kernactiviteiten moeten aantonen die meer bedragen dan 4.515 euro bruto gedurende de periode van 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag en 2.709 euro bruto gedurende de periode van 3 jaar voorafgaand aan de aanvraag.

¹⁹ Men moet beschikken over i) een diploma in het hoger voltijds kunstonderwijs of over een relevante opleiding of gelijkwaardige ervaring en ii) minstens één van de volgende documenten beschikken: een bewijs van deelname aan een vormingstraject waarin de aanvrager wordt begeleid om een loopbaan-, financieel of ondernemingsplan te ontwikkelen of een bewijs van deelname aan een opleidingsonderdeel binnen het hoger onderwijs waarbij de aanvrager voor zichzelf een loopbaan-, financieel of ondernemingsplan ontwikkelt of een zelf uitgewerkt loopbaan-, financieel of ondernemingsplan met een realistisch plan om tijdens de duurtijd van het kunstwerkattest 'starter' een professionele praktijk in de kunsten uit te bouwen. Men moet daarnaast bewijzen dat hij ofwel minstens vijf prestaties heeft geleverd ofwel 300 euro bruto-inkomsten heeft verworven binnen de kernactiviteiten binnen de periode van drie jaren voorafgaand aan de aanvraag.

²⁰ Per kalenderjaar zal een persoon maximaal twee aanvragen mogen indienen.

²¹ De aanvrager zal tevens de eventuele periodes van moederschapsverlof, vaderschapsverlof, ziekte, arbeidsongeval, beroepsziekte tijdens die vijf jaar moeten preciseren, zodat ze kunnen worden geneutraliseerd: de bedragen zullen worden verminderd naar rato van het aantal dagen waarop de aanvrager niet in staat was prestaties te leveren.

²² Zowel in België als in het buitenland verrichte activiteiten zullen in aanmerking komen.

²³ Indien een beperkte kamer niet kan beslissen met eenparigheid van stemmen, zal het dossier naar de uitgebreide kamer worden verwezen.

²⁴ Deze termijn wordt geschorst ingeval bijkomende toelichtingen aan de aanvrager worden gevraagd, en tijdens de maanden juli en augustus.

Het attest zal geldig zijn voor een duur van 5 jaar²⁵, zonder terugwerkende kracht²⁶ en zal hernieuwbaar zijn op grond van een nieuwe aanvraag die ten vroegste 6 maanden voor het verstrijken van de geldigheidstermijn van het lopende attest zal kunnen worden ingediend.

2.2.4 Beroep

Naast de mogelijkheid van beroep bij een arbeidsrechtbank²⁷, voorziet het wetsontwerp tevens in een mogelijkheid van intern beroep binnen de maand die volgt op de kennisgeving van de beslissing. Een dergelijk beroep zal echter slechts mogelijk zijn als het oorspronkelijk dossier wordt verduidelijkt of als er nieuwe elementen worden aangevoerd. Het beroep wordt behandeld door een andere beperkte kamer dan de kamer die het dossier de eerste keer heeft behandeld.

2.2.5 Procedure tot nietigverklaring

In geval van misbruik of indien de bewijsstukken in de attestaanvraag vals blijken te zijn²⁸, zal de Commissie het kunstwerkattest nietig kunnen verklaren²⁹.

2.3 Cumulatie zelfstandige activiteit in bijberoep werkloosheid

In de werkloosheidsverzekering worden de meer voordelige regels op het vlak van de toelaatbaarheid en de evolutie van het uitkeringsbedrag voor werknemers die een artistieke activiteit uitoefenen, aangepast.

Daarnaast wordt gepland om het cumulatieplafond tussen de kunstwerkuitkeringen (werkloosheid) en de inkomsten uit een zelfstandige activiteit in bijberoep te wijzigen³⁰. In geval van genot van de kunstwerkuitkeringen zal het cumulatieplafond voortaan overeenstemmen met het dubbele van de limiet die van toepassing is in geval van genot van de gewone uitkeringen.

2.4 Uitbreiding van het stelsel van de primostarters voor de kunstwerkers

Om het sociaal statuut van zelfstandigen aantrekkelijker te maken voor de doelgroep van kunstenaars voorziet men de uitbreiding van het stelsel van de primostarters voor de kunstwerkers.

²⁵ Met uitzondering van het kunstwerkattest “startende kunstwerker”, dat 3 jaar geldig zal zijn (zie hoger).

²⁶ In geval van hernieuwing van het attest, zal dat laatste met terugwerkende kracht van hoogstens 3 maanden kunnen worden afgeleverd, te rekenen vanaf de ontvangst door de Commissie van de volledige aanvraag.

²⁷ Mogelijkheid die reeds bestaat in het kader van de Commissie Kunstenaars.

²⁸ Een verzoek tot nietigverklaring zal kunnen worden ingediend door de controle-instanties en door de voorzitter of zijn plaatsvervanger. Het zal worden behandeld in beperkte kamer. In afwachting van een beslissing van de Commissie, zal het kunstwerkattest worden geschorst en mag de kunstwerker geen aanvraag voor een attest indienen.

²⁹ Het geannuleerde attest wordt geacht nooit te hebben bestaan en de betrokkene mag geen aanvraag voor een kunstwerkattest indienen gedurende 3 jaar na de schriftelijke betekening van de beslissing tot nietigverklaring.

³⁰ Deze cumulatiemogelijkheid bestaat op dit ogenblik al.

2.4.1 Regeling 'primostarter'

Ter herinnering: een primostarter is een beginnende zelfstandige in hoofdberoep die tijdens de twintig kwartalen voor aanvang of herneming van zijn zelfstandige activiteit op geen enkel ogenblik een zelfstandige in hoofdberoep was of een zelfstandige in hoofdberoep die was gelijkgesteld met een zelfstandige in bijberoep.

Gedurende de eerste vier kwartalen bedraagt de minimale sociale bijdrage van de primostarter 387,95 EUR³¹, tegenover 751,25 EUR³² voor de andere zelfstandigen in hoofdberoep. Daardoor betaalt de primostarter voor die eerste vier kwartalen minder sociale bijdragen als zijn inkomsten beperkt zijn³³.

2.4.2 Voorstel

Aan het ABC wordt ter advies een wetsontwerp voorgelegd dat de houders van een kunstwerkattest in staat stelt om de maatregel primostarter te genieten voor 8 kwartalen in plaats van 4³⁴. De maatregel zal in werking treden op 1 oktober 2022. Als overgangsmaatregel zal de regeling ook toegankelijk zijn voor personen die beschikken over een zelfstandigheidsverklaring.

2.4.3 Budgettaire ramingen

Het Actuarieat van de dienst ExpertIZ van de FOD Sociale Zekerheid raamt dat er in 2023 1.200 zelfstandigen³⁵ 'primostarters' zullen zijn met een kunstwerkattest, en dat dit aantal de komende jaren met 5 % per jaar zal stijgen. Het raamt de kostprijs van de voorgestelde maatregel op:

Tabel1: Geraamde kostprijs van de verlenging van de regeling primostarter voor de houders van een kunstwerkattest, 2022-2023

Jaar	Primostarters kunstwerkers	Jaarlijkse totale kostprijs	Jaar	Primostarters kunstwerkers	Jaarlijkse totale kostprijs
2022	300	56.674 EUR	2027	1.458	618.162 EUR
2023	1.200	226.698 EUR	2028	1.531	647.695 EUR
2024	1.260	315.890 EUR	2029	1.531	665.492 EUR
2025	1.323	560.217 EUR	2030	1.531	685.079 EUR
2026	1.389	588.518 EUR			

Bron: Actuarieat, ExpertIZ - FOD Sociale Zekerheid

³¹ Op 1 januari 2022. Dit stemt overeen met een inkomen van 7.569,70 EUR.

³² Op 1 januari 2022. Dit stemt overeen met een inkomen van 14.658,44 EUR.

³³ Zodra het inkomen de drempel bereikt waarop de minimumbijdrage hoofdberoep wordt berekend, betaalt de primostarter dezelfde bijdragen als de andere zelfstandigen in hoofdberoep.

³⁴ Om tijdens een bepaald kwartaal in aanmerking te komen voor de voordelige regeling voor primostarters, moeten zij zowel voldoen aan de voorwaarden voor toepassing van de regeling voor primostarters als houder zijn van een kunstwerkattest (of een zelfstandigheidsverklaring) dat voor het betrokken kwartaal van kracht is.

³⁵ In 2021 oefenden 1.170 primostarters een artistieke activiteit uit (cijfers van het RSVZ).

3 Het advies van het Comité

Het Comité neemt kennis van de ontwerpteksten die uitvoering moeten geven aan de hervorming van de Commissie kunstenaars en de sociale bescherming van de kunstenaars moet verbeteren. Het formuleert daarbij enkele opmerkingen met betrekking tot :

- de samenstelling van de Commissie
- het toepassingsgebied van het attest
- de verlenging van de regeling voor primostarters
- de cumulatie van de kunstwerkuitkeringen met een zelfstandige activiteit in bijberoep

Waar het ABC de meerwaarde ziet van de voorstellen m.b.t. de twee laatste punten is de houding van het Comité ten aanzien van de eerste twee punten negatief. Het ABC spreekt zich niet uit over de aanpassing van de specifieke regeling voor kunstenaars in de werkloosheidsverzekering omdat het Comité hierover geen adviesbevoegdheid heeft.

3.1 Samenstelling van de Kunstwerkcommissie

Het Comité wenst vooreerst de aandacht te vestigen op de nieuwe verdeling van de mandaten binnen de Kunstwerkcommissie. Voortaan zullen er evenveel vertegenwoordigers van de kunstfederaties zijn als vertegenwoordigers van de andere organisaties samen en zal het aantal stemmen dat hun wordt toegewezen, hetzelfde zijn als het aantal dat aan alle andere vertegenwoordigers wordt toegewezen.

Het Comité ziet hierin een oververtegenwoordiging van de kunstensector binnen de Commissie. Dit standpunt van het Comité vloeit voort uit twee overwegingen:

- Het Comité is van mening van de kunstfederaties binnen de Commissie tegelijkertijd rechter en partij zijn. De kunstenaars moeten zich immers tot de Commissie wenden om het attest te bekomen waaruit blijkt dat zij professionele kunstwerkers zijn, maar ze nemen ook, via hun vertegenwoordigers, deel aan de besprekingen die toelaten om te bepalen wie als dusdanig en op grond van welke criteria kan worden erkend.
- Het Comité onderstreept dat het de eerste keer is dat een specifieke professionele sector zo'n grote vertegenwoordiging en dus zo'n grote beslissingsbevoegdheid heeft binnen een orgaan waarvan de doelstelling is om te bepalen wie al dan niet toegang heeft tot een sociale bescherming. Het Comité herinnert eraan dat de sociale partners en de federale administratie met het globaal financieel beheer belast zijn. Door hun slechts een beperkte rol binnen de Commissie te geven ontnemt men hen een deel van hun vermogen om deze wettelijke opdracht doeltreffend uit te voeren.

Het Comité adviseert bijgevolg om de verdeling zoals die binnen de huidige Kunstenaarscommissie bestaat, waar elke organisatie eenzelfde vertegenwoordiging heeft, te handhaven of op zijn minst te zorgen dat elke beslissing van de Commissie eenparig moet genomen worden.

Daarnaast wijst het ABC erop dat op basis van de teksten niet duidelijk is welke kunstfederaties precies in aanmerking komen om te zetelen in de Kunstwerkcommissie en hoe de aanduiding precies zal verlopen. Het ABC is de mening toegedaan dat de personen die aangeduid worden door de kunstfederaties hun mandaat moeten opnemen als deskundige en niet als vertegenwoordiger van een belangenbehartiger. Gezien het belang dat de commissie zal krijgen (cf. supra), vraagt het Comité om dit voorafgaandelijk te verduidelijken en vast te leggen bij ministerieel besluit.

3.2 Toepassingsgebied van het attest

Voor het Comité is het positief dat de ontwerpteksten een definitie bevatten van wat men onder "kunstwerkers" verstaat en dat die definitie in de memorie van toelichting geïllustreerd wordt aan de hand van voorbeelden.

Niettemin meent het Comité dat bepaalde begrippen, zoals het begrip onzichtbaar werk, vaag blijven. Men gaat er bovendien van uit dat er steeds onzichtbaar werk is en dat dit werk nooit vergoed wordt. Op die manier ontslaat men met de voorliggende regeling de opdrachtgever van de verantwoordelijkheid om onzichtbaar werk correct te vergoeden. Hierbij moet men overigens de principiële vraag stellen of het vergoeden van onzichtbaar werk wel een taak is van de sociale zekerheid.

Het ABC is eveneens van mening dat de grens tussen wat als artistiek en wat niet als artistiek wordt beschouwd, onduidelijk is. Hoewel de ontwerp tekst voorziet in het uitwerken van een kadaster van de criteria die door de Commissie worden gehanteerd en van de activiteiten die aan deze criteria voldoen, benadrukt het Comité dat dit kadaster bij aanvang -gebaseerd zal zijn op de werkzaamheden van de huidige Kunstenaarscommissie en vervolgens zal evolueren aan de hand van de nog te komen administratieve rechtspraak van de Commissie. Het Comité meent bijgevolg dat het effectieve toepassingsgebied van het kunstwerkattest op dit ogenblik onvoldoende transparant is. Het vreest bijgevolg een te ruime toepassing van het statuut.

Het Comité benadrukt dat het belangrijk is om het toepassingsgebied goed af te bakenen. Het Comité onderstreept dat de toekenning van een attest de kunstwerkers toelaat om tot de verschillende specifieke regelingen toegang te hebben. Ook al zijn nog niet alle specifieke regelingen uitgewerkt, het is zeer waarschijnlijk dat die laatste een aanzienlijke impact zullen hebben op de stelsels van sociale zekerheid.

Bovendien wijst het Comité erop dat niet duidelijk wordt gespecificeerd of de periodes van opleiding in het buitenland in aanmerking zullen worden genomen in het kader van het attest "starter". Het wijst erop dat beginnende kunstenaars niet zelden kunstopleidingen in het buitenland volgen alvorens hun praktijk in België uit te oefenen. Het vraagt om dit in de teksten te verduidelijken.

3.3 Uitbreiding van de regeling primostarters

Het Comité neemt kennis van het voorstel om de periode tijdens welke de startende kunstwerker de regeling voor primostarters kan genieten, te verlengen van 4 tot 8 kwartalen.

Het ABC begrijpt dat men kunstenaars extra wil ondersteunen. Het Comité is zich immers bewust van de specifieke eigenschappen van het kunstwerk: prestaties met tussenpozen, onregelmatige inkomsten, vermenigvuldiging van de opdrachtgevers en werkgevers, onzichtbaar werk, grensoverschrijdende mobiliteit, enz. en meent dat deze maatregel een waardevolle steun zal zijn voor de kunstwerkers die zich als zelfstandige willen vestigen. Het Comité meent dat een verlenging van de periode tijdens welke de startende kunstwerker de regeling voor primostarters kan genieten (van 4 naar 8 kwartalen) de betrokkenen extra ademruimte kan geven bij de opstart van een activiteit.

Het Comité wenst echter te onderstrepen dat in het stelsel van de zelfstandigen de lage en onregelmatige inkomsten bij begin van loopbaan geen specifiek en uniek kenmerk is van de kunstwerkers. Daarom meent het Comité dat alle personen die een zelfstandige activiteit in hoofdberoep starten, op dezelfde manier zouden moeten worden ondersteund. Het Comité onderstreept niettemin dat het belangrijk is dat de toekomstige zelfstandige zich goed voorbereidt en in zijn businessplan rekening houdt met de fiscale en sociale lasten zodat hij van bij de start van zijn activiteit zijn sociale verplichtingen kan nakomen.

Overigens wijst het Comité erop dat de verlenging van de duur van de regeling voor primostarters, zelfs voor zo'n beperkte groep als die van de kunstwerkers, een kostprijs heeft voor het globaal financieel beheer. Voor het Comité moet bij de versterking van de sociale bescherming voor zelfstandigen steeds rekening worden gehouden met de noden en de prioriteiten die de zelfstandigen zelf aangeven.

Zo herinnert het Comité eraan dat bijvoorbeeld een ondersteuning van zelfstandigen die hun activiteit hervatten na een periode van arbeidsongeschiktheid waarvoor ze een gelijkstelling genieten, eveneens wenselijk is. In een voorgaand advies³⁶ had het ABC voorgesteld om het statuut van de primostarters tot die groep uit te breiden.

Los van bovenstaande opmerkingen wijst het Comité erop dat de voorgestelde maatregel zal leiden tot een daling van de bijdrageontvangsten voor het sociaal statuut. Het is nodig om in een structurele financieringsbron te voorzien om dat verlies op te vangen. Het Comité benadrukt dat het niet de bedoeling kan zijn om de budgettaire impact van de maatregel te ondervangen via de evenwichtsdotatie. Deze dient om begrotingstekorten te ondervangen binnen de globale financiële beheren. Ze is dus niet bedoeld om nieuwe beleidsmaatregelen structureel te financieren³⁷.

³⁶ Voor meer informatie, zie advies 2022/02 'Verminderd bijdragepercentage voor primostarters'.

³⁷ ABC Verslag 2022/02 'Voorstel van begrotingscontrole 2022 – meerjarenramingen 2023 – 2027' van 1 april 2022

3.4 Cumulatie van de kunstwerkuitkeringen met een zelfstandige activiteit in bijberoep

Tot slot, wat de verdubbeling van het cumulatieplafond van de kunstwerkuitkeringen met een zelfstandige activiteit in bijberoep betreft, schaaft het Comité zich achter de mogelijkheid om een uitkering te cumuleren met een geplafonneerd beroepsinkomen. Voor het Comité verdient het immers altijd de voorkeur om de begunstigde de mogelijkheid te bieden om, weliswaar beperkt, te blijven werken, eerder dan hem tot inactiviteit te dwingen. Het Comité vraagt zich echter af aan de hand van welke objectieve elementen beslist werd om meer cumulatiemogelijkheden te bieden aan de kunstwerkers dan aan degenen die in andere sectoren werken.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 20 juni 2022:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter